

Bijlage

Waarom een Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB)

H. Fokkens Universiteit Leiden / CvAK

In opdracht van het CvAK is door een groep deskundigen gewerkt aan een archeologische versie van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode (SBB, versie 5.1) van TNO-NITG. Boren wordt veel toegepast als prospectiemethode, maar er is geen norm vastgesteld, ook niet via de KNA, waardoor het moeilijk kan zijn gegevens van verschillende karterende instellingen te vergelijken of opnieuw te gebruiken.

Daarom is gevraagd aan de ontwerper van de SBB om deze, in samenwerking met een aantal archeologen, uit te breiden, zodat ook 'archeologie' kan worden meegenomen. In het team zaten namens TNO-NITG A. Bosch, de redacteur van de SBB en P. Vos, die zeer veel ervaring heeft in fysisch geografisch karterwerk in archeologische context. De archeologische wereld was vertegenwoordigd door H. Fokkens (Univ. Leiden / CvAK), P. Jongste (ArchOL) en W. van Zijverden (ADC), allen met ervaring in zowel de fysisch geografische als de archeologische prospectie. Daarnaast is gebruik gemaakt van schriftelijke adviezen uit het archeologisch veld.

Er is naar gestreefd tot een product te komen dat specifieke toepassing vindt in de prospectiepraktijk. ASB is een pakket voor de archeologische prospectie door middel van booronderzoek. Voor uitgebreidere toepassingen in landschapsonderzoek, zoals fysische geografie, bodemkunde en geologie, wordt verwezen naar SBB, waarin nu ook alle ASB-onderdelen zijn verwerkt. ASB is volledig compatibel met SBB, want het is in feite letterlijk een selectie van een aantal kenmerken uit de SBB.

Voor deze opzet is om twee redenen gekozen. In de eerste plaats omdat bij de archeologische prospectie doorgaans niet alle modules voor geologie en bodemkunde nodig zijn. De hele SBB op alle boorwerk van toepassing verklaren, zou betekenen dat bij elke boring voor archeologische doeleinden een enorme hoeveelheid overbodige informatie zou moeten worden ingevuld. Bovendien, en dat is de tweede reden, zijn de meeste archeologen niet opgeleid om de technische bodemgegevens te verzamelen en te interpreteren. Omdat alle boringen uiteindelijk in een grote database van bodeminformatie terechtkomen waaruit juist ook geologen hun gegevens putten moet men er echter wel van op aan kunnen dat de informatie door deskundigen is verzameld. Voor het aanleren van de invoer van gegevens volgens ASB kan nu met een relatief korte cursus voor het geotechnische – voor NEN 5104 verplichte - deel worden volstaan.

Archeologen die alleen willen prospecteren, gebruiken dus bij voorkeur de ASB, die ook geheel NEN-conform is. Wanneer specifiek de ondergrond gekarteerd moet worden (door karterders die daarvoor zijn opgeleid) en in het kader daarvan ook de archeologie wordt meegenomen, kiest men beter voor SBB5.

Tenslotte is er naar gestreefd gegevens die voor verschillende interpretaties vatbaar zijn, zoveel mogelijk door deskundigen te laten beantwoorden. Niet altijd is dat de karterder en niet altijd laat de veldsituatie een gedetailleerde determinatie toe. Zo willen veel archeologen graag hun vondstmateriaal zo nauwkeurig mogelijk kunnen indelen. Sommigen zouden daarom graag in ASB de mogelijkheid hebben vrijwel alle keuzemogelijkheden voor datering en typologie van aardewerk te kunnen kiezen. Nu is in het veld de vondst, als die uit de boor komt, doorgaans heel klein en vuil. Determinatie in het veld kan soms wel, maar veel vaker niet en meestal ook maar binnen hele brede marges (ijzertijd bijvoorbeeld). Voorts is niet elke karterder even kundig. Zo weten velen dat bronstijdaardewerk vaak met steengruis is gemagerd, maar niet dat het midden- en laat-neolithisch aardewerk dat vaak ook is. In de

lijst wordt dan midden-bronstijd als tijdsaanduiding ingevoerd, zonder dat er een specialist naar heeft gekeken.

Dergelijke determinaties zijn natuurlijk wel van groot belang voor waardering en selectie. Daarom is er voor gekozen vondstmateriaal in alle gevallen te behandelen als monster, dat wil zeggen dat de determinatie niet in het veld mag plaatsvinden. Vondsten dienen in het laboratorium te worden bestudeerd en gedetermineerd. Als de karteerder specialistische kennis heeft, kan hij of zij dat zelf doen, anders kunnen de monsters aan een specialist worden uitbesteed. In alle gevallen dient ook de naam van de karteerder of specialist te worden ingevoerd zodat duidelijk is wie de determinatie heeft ingevoerd.

Tenslotte is het niet mogelijk om in ASB heel gedetailleerde dateringen in te voeren. Die enkele keer dat een heel nauwkeurige datering mogelijk is, bijvoorbeeld door een ¹⁴C-datering van een bepaalde laag, kan dat als monsterinformatie aan de laag worden gekoppeld. Ook blijft het altijd mogelijk in de opmerkingen een heel nauwkeurige determinatie aan te geven. Dat zal echter in de meeste gevallen een uitzondering zijn. Op deze wijze is getracht het evenwicht te bewaren tussen kwaliteit en handzaamheid.

Programma en aanmelding ASB Introductiemiddag

Werken met leidraad nr. 3: de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Gelijktijdig met de lancering van de nieuwste leidraad, wil het CvAK-SIKB gebruikers graag in de gelegenheid stellen ervaring op te doen met het werken met de ASB. Hiervoor organiseren het CvAK-SIKB in samenwerking met de opstellers van de ASB, TNO-NITG een introductiemiddag op 23 maart a.s. De middag zal plaatsvinden bij TNO-NITG in Utrecht. Deelname is gratis.

Adres:
TNO-NITG
Princetonlaan 6
3508 TA Utrecht

- 1330** **Ontvangst**
- 1345** **Harry Fokkens, Universiteit Leiden**
Totstandkoming van de ASB en algemene toelichting
- 1400** **Aleid Bosch, TNO-NITG**
Werken met de ASB; analoog en digitaal
- 1430** **Ale Ganzeveld, TNO-NITG**
Achtergronden van DINO; nationale database aardkundige informatie
- 1500** **Thee & koffiepauze**
- 1520** **Aleid Bosch en Peter Vos, TNO-NITG**
Het beschrijven van boringen aan de hand van de ASB (praktijkgedeelte)
- 1630** **Hapje & drankje**

U kunt zich tot **uiterlijk 17 maart** aanmelden op de volgende wijze:

Per email via CvAK@SIKB.nl

Per fax of door onderstaande ingevuld te retourneren aan:

CvAk – SIKB
Postbus 420
2800 AK Gouda
T 0182 54 06 75
F 0182 54 06 76

Naam.....dhr. mevr.

Organisatie.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Telefoonnummer.....

Meldt zich hierbij aan als deelnemer aan de scholingsmiddag werken met de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode op 23 maart in Utrecht.
